

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з фізичного виховання і спорту, професора Тищенко Валерії Олексіївни про науково-практичну цінність дисертаційної роботи **Ван Вейлун «Контроль спеціальної роботоздатності кваліфікованих спортсменів Китаю з урахуванням відмінностей змагальних дистанцій у веслуванні на байдарках і каное»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт

Актуальність теми дисертації. Накопичений фундаментальний досвід у передовій світовій спортивній практиці свідчить, що сучасна підготовки веслярів має значну кількість окремих елементів. У той же час система тренування спортсменів, включаючи в себе таку провідну складову, як контроль спеціальної роботоздатності, практично не має ґрунтового розгляду. Лише окремі фахівці фрагментарно висвітлювали деякі аспекти контролю підготовленості, але системності ці дослідження не набули.

На сьогодні ця важлива складова навчально-тренувального процесу вважається другорядною у веслуванні на байдарках і каное, а чимало тренерів важко адаптуються до змін і нових вимог модернізації системного підходу, та відрізняються консервативністю поглядів на означену сторону підготовки спортсменів. Отже, для вирішення низки зазначених проблем, вагомого значення набуває саме пошук та системна організація засобів і методів для програм тестування, тестових завдань, оцінки та інтерпретації результатів контролю, яка є інтегрувальним фактором реалізації управління тренувальним процесом і дозволяє отримати інформативні характеристики функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності веслярів. Зокрема, вважаємо, що нівелювання цього підходу є абсолютно невиправданим, а тому дисертація Ван Вейлун несе в собі вагомий зміст для подальшого розвитку спорту.

Актуальність проблеми та недостатня її наукова обґрунтованість зумовили вибір теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Актуальність теми також обумовлена тим, що виконувалася відповідно до плану НДР НУФВСУ на 2016-2020 рр. з теми «Побудова тренувального процесу висококваліфікованих спортсменів, які спеціалізуються у водних видах спорту з урахуванням вимог змагальної діяльності», № держреєстрації 0116U001614.

Автор є співвиконавцем теми, внесок якого полягав у обґрунтуванні напрямку та організації дослідження, впровадження результатів дослідження у практику підготовки кваліфікованих веслярів.

Наукова новизна одержаних результатів. Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження здобувача, варто вказати на ті результати, що мають вагому наукову новизну роботи.

Дисертант уперше системний підхід до організації контролю та обґрунтуванні умови його реалізації як функції управління на підставі вдосконалення змісту і структури етапного контролю, оцінки та інтерпретації результатів тестування веслярів, які спеціалізуються на різних змагальних дистанціях з урахуванням цільових настанов спортивної підготовки на етапах спортивного вдосконалення. Також, автором уперше розроблено комплекси тестів, обґрунтовані способи оцінки й інтерпретації показників функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності веслярів 16-17 років і кваліфікованих веслярів. На цій підставі розроблені програми тестування і алгоритм реалізації системного підходу в умовах спортивної підготовки спортсменів. Новим є розробка індивідуальних режимів тренувальних навантажень, спрямованих на підвищення ефективності реалізації компонентів змагальної дистанції 200, 500 і 1000 м на підставі контролю функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності веслярів на байдарках і каное.

Крім того, дисертантом доповнені критерії індивідуалізації спеціальної фізичної підготовки веслярів на байдарках і каное з урахуванням вимог реалізації різних змагальних дистанцій.

У свою чергу, здобувачем підтверджені дані про функціонування контролю як функції управління тренувальним процесом веслярів на байдарках і каное на підставі оцінки та спеціальної інтерпретації результатів контролю з урахуванням спеціалізації, статі й віку спортсменів.

Подальшого розвитку набули наявні теоретичні положення системи вдосконалення фізичної підготовки веслярів на байдарках і каное на підставі вдосконалення змісту і структури контролю визначення нових можливостей його реалізації як функції управління тренувальним процесом з урахуванням вимог різних змагальних дистанцій.

Практичне значення дисертаційної роботи. Отримані автором результати застосовані в системі підготовки кваліфікованих спортсменів, при викладанні курсу загальної теорії підготовки спортсменів, теорії й методики тренування в обраному виді спорту у вищих навчальних закладах спортивного профілю, а також у системі підвищення кваліфікації спортивних працівників. Вагомим внеском є впровадження програми підвищення ефективності спеціальної фізичної підготовки на підставі модельних характеристик потужності і ємності енергозабезпечення у тренувальний процес кваліфікованих веслярів на байдарках і каное Китаю, що підтверджено відповідним актом впровадження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація відповідає паспорту спеціальності 017 – Фізична культура і спорт. Автором чітко сформульовані і співвіднесені: мета роботи, об'єкт, предмет і завдання дослідження, визначені відповідні компоненти наукового апарату педагогічного дослідження, що цілком адекватні об'єкту й предмету, меті й завданням наукової роботи. Науковий пошук здійснювався на основі зіставлення фундаментальних даних, сучасних наукових напрацювань, з урахуванням інших розвідок у вирішенні зазначеної проблеми, та практичних даних, які отримані в ході дослідження предмета роботи.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, визначених у дисертації, обумовлена використанням адекватних за ступенем спорідненості (загальнонаукові та приватно-наукові) та за сферою застосування (експериментальні, емпіричні та теоретичні) методів дослідження. Істотно підвищило правомірність, достовірність і надійність одержаних результатів коректна статистична обробка отриманих емпіричних даних із урахуванням специфіки предмету та конкретних дослідницьких завдань.

Отже, вищенаведене дозволяє вважати отримані наукові положення та висновки обґрунтованими та вірогідними.

Оцінка структури, змісту, форми дисертації та її завершеності.

Дисертація Ван Вейлун оформлена згідно діючих вимог ДАК України, і складається із анотації, переліку умовних позначень, вступу, огляду літератури, методів і організації дослідження, трьох експериментальних розділів, аналізу і узагальненню результатів досліджень, висновків, списку використаних джерел, додатків. Обсяг основного тексту складає 209 сторінок. Робота ілюстрована 20 таблицями й 7 рисунками. Список використаних джерел наукової та спеціалізованої літератури містить 182 найменувань, з них – 115 іноземних.

У вступі обґрунтовується актуальність теми, розкривається стан наукової проблеми, методологія дослідження, мета, завдання, максимально повно визначено об'єкт та відповідний предмет наукового дослідження, методи дослідження та їх зміст, окреслені наукова новизна та практична значущість одержаних результатів, наведено відомості щодо особистого внеску автора, дані про апробацію результатів, публікації та структуру дисертаційної роботи.

У першому розділі огляду літератури «Основні напрямки підвищення ефективності контролю спеціальної роботоздатності веслярів на байдарках і каное» розкрито й конкретизовано об'єкт дослідження – проаналізована сучасна література та емпіричний досвід фахівців щодо шляхів підвищення

ефективності контролю спеціальної роботоздатності веслярів на байдарках і каное. Автор показує відмінний рівень володіння теоретичними положеннями з обраної теми дослідження, показав здатність формулювати власну точку зору (теоретичну позицію) на основі аналізу думок різних вчених в цій галузі. Здобувачем показано розуміння логіки джерела інформації, виокремлення усіх найбільш важливих положень, встановлення зв'язків і взаємозалежності між ними та цим самим поглиблення своїх знань щодо обраної проблематики.

Ван Вейлун звертає увагу на відсутності науково-обґрунтованих підходів щодо реалізації принципів, які включають дидактично обґрунтовану послідовність дій, спрямованих на формування системної організації контролю як інтегрованого компоненту загальної системи управління тренувальним процесом веслярів. Зокрема, зауважено на алгоритмі системного підходу до формування сучасної системи контролю. Методологічний базис ґрунтується на системному підході та спирається на фундаментальні положення загальної теорії підготовки спортсменів в олімпійському спорті, загальнотеоретичних та методичних положеннях.

Обумовлено необхідність застосування методичних підходів до індивідуалізації фізичної підготовки на підставі інтерпретації результатів контролю функціональних можливостей і спеціальної роботоздатності веслярів на байдарках і каное.

Узагальнення наукової інформації надало можливість Ван Вейлун зорієнтуватися в різноманітті об'єктів, ідентифікувати конкретний об'єкт, структурувати і групувати об'єкти й вирішити визначені проблеми. Здобувачем продемонстровано вміння систематизувати джерела, критично їх розглянути, виділити суттєве, оцінити зроблене раніше іншими дослідниками, визначити головне в сучасному стані вивчення теми.

У другому розділі дисертації «Методи та організація дослідження» розкрито методологію дослідження та конкретизовано використання сукупності методів дослідження, обґрунтовано доцільність їх застосування, подано відомості про контингент обстежених (300 спортсменів різного віку,

статі, кваліфікації), етапи дослідження (з 2017 рр. по 2020 рр.), окреслено умови формування навантажень, наведено описи комплексів тестів і композиції тестових завдань програм контролю підготовленості веслярів на байдарках і каное. Автор ґрунтовно проаналізував наявні проблеми у підготовці спортсменів, зокрема системі контролю та окреслив найбільш сприятливі шляхи їх вирішення. За допомогою логічно побудованого ланцюга завдань і раціонально підібраних методів дослідження Ван Вейлун вдалося досягти поставленої мети та повною мірою дослідити і описати предмет дослідження.

У третьому розділі «Формування системного підходу до організації контролю функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності веслярів на байдарках і каное» вичерпно подано послідовність вирішення завдань контролю у процесі теоретичного та експериментального дослідження, що ґрунтуються на принципах, які формують цілісний системний підхід щодо формування організаційних і методичних засад контролю веслярів на байдарках і каное у процесі багаторічної підготовки. Теоретичне обґрунтовано системний підхід до організації контролю функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності веслярів.

Варто звернути увагу на те, що проведено факторний аналіз для обґрунтування якісних і кількісних характеристик функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності веслярів різного віку, які спеціалізуються на різних змагальних дистанціях. підґрунтям для формування тестових навантажень і програм тестування Відповідно до умов реалізації змагальної діяльності веслярів різної статі, віку, кваліфікації і спеціалізації схарактеризовані закономірності адаптаційних змін в умовах спрямованого розвитку компонентів функціональних можливостей і проявів веслярів.

Зміст **четвертого розділу** «Контроль функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності веслярів на байдарках і каное на етапах багаторічної підготовки» відображає кропітку, послідовну, системну роботу щодо наявного стану проблеми контролю функціонального забезпечення

спеціальної роботоздатності веслярів на байдарках і каное на етапі підготовки до вищих досягнень та на етапі реалізації індивідуальних можливостей.

Запропонований матеріал розділу подано послідовно та ґрунтовно зі характеристикою програми контролю та концепції самого дослідження, де окреслюються принципові характеристики досліджуваного об'єкта, критеріїв формалізованої оцінки функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності веслярів на байдарках і каное з урахуванням цільових настанов етапу підготовки до вищих досягнень і підходів.

Зауважено на теоретичних передумовах формування та експериментальної перевірки контролю спортсменів. Подано комплекси тестових завдань, спрямований на оцінку потенціалу швидкісних можливостей і спеціальної роботоздатності (потужності і ємності анаеробного енергозабезпечення), оцінку потенціалу витривалості і спеціальної роботоздатності (потужності і ємності аеробного енергозабезпечення) веслярів на байдарках і каное з урахуванням спеціалізації веслярів на дистанції 200, 500 і 1000 м.

Ми схвалюємо науковий підхід Ван Вейлун щодо розв'язання змісту **п'ятого розділу** «Специфічні особливості реалізації контролю функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності веслярів на байдарках і каное». Автором наголошено на специфічних особливостях контролю й оцінки потужності аеробного енергозабезпечення веслярів на байдарках високої кваліфікації.

Імпонує змістовне та глибоке розкриття низки суперечностей вирішення завдань щодо визначення специфічних особливостей реалізації максимального споживання O_2 веслярів на байдарках у процесі моделювання дистанції 200, 500 і 1000 м, і кількісних і якісних характеристик роботоздатності й функціональних можливостей веслярів на каное у процесі моделювання компенсації втоми на дистанції 1000 м. Охарактеризовані тести і показники, спрямовані на їх оцінку. Особлива увага приділена моделюванню відрізків дистанції у період стійкого стану й розвитку втоми веслярів на каное.

Автор вказує на відсутність інформації про параметри веслування при компенсації втоми, що безперечно суттєво знижує можливості розробки спеціальних тренувальних засобів та унеможлиблює індивідуалізацію режимів тренувальної роботи, спрямованих на розвиток витривалості веслярів.

Емпіричні знання й експериментальні дані стосовно врахування змін реакції споживання O_2 , виділення CO_2 , а також, відношення цих показників до реакції легеневої вентиляції, характеристики кінетики лактату вказали на важливу сторону оцінки ступеня компенсації втоми під час спеціальної роботи веслярів.

Здобувачем акцентована увага на адекватному виборі режимів тестових навантажень, які враховують структуру функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності на кожній дистанції й індивідуальні реактивні властивості організму, які проявляються за реакцією організму на гіпоксію, що розвивається, гіперкапнію, що прогресує, накопичення продуктів анаеробного метаболізму тощо.

Позитивної оцінки заслуговує розроблений вибір комплексу тестів, спрямований на оцінку спеціальної роботоздатності, функціонального потенціалу та здатності до його реалізації у процесі моделювання початкового відрізка, середини й другої половини змагальної дистанції.

Важливим етапом наукового дослідження є «Аналіз і узагальнення результатів досліджень», що подано у **шостому розділі**, який пов'язаний зі тлумаченням змістової сторони дисертаційної роботи на різних його структурних рівнях через співвіднесення з цілістю вищого порядку. Можемо констатувати, що автором правильно, глибоко і всебічно інтерпретовано отриманий результат, який співставлено з даними відомих вчених галузі фізичної культури і спорту, де вирішальна роль в інтерпретації емпіричних даних належить концепції наукового дослідження, науковій ерудиції дослідника.

Теоретичне узагальнення наукової інформації побудовано на рефлексії, яка полягає в розгляді підстав власних дій і їх відповідності умовам завдання,

на аналізі змісту завдання з метою виділення принципу або загального способу її розв'язання. Емпіричне узагальнення наукової інформації проведено за порівнянням групи предметів, де виділені їхні зовнішні, однакові загальні властивості. Отже, здобувачі вдалося встановити не лише нові факти, а й надати пояснення з позицій сучасної науки, з'ясувати їх теоретичне, пізнавальне й практичне значення. Для цього закумульовано наукові факти з подальшим їх використанням. Виокремлена дискусія стосовно трактування характеристик аеробного енергозабезпечення, їх значення для підвищення ефективності функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності веслярів-спринтерів.

Як впливає з попереднього викладу, проведене дослідження вказало на здатність Ван Вейлун критично осмислити наукову інформацію, оцінити її переваги і недоліки, знайти власні рішення, генерувати нові ідеї, провести експеримент, накопичити й проаналізувати необхідні факти, узагальнити їх, систематизувати, теоретично пояснити й оформити у вигляді дисертаційної роботи.

Дисертантом підсумовано результати, висвітлено дискусійні питання із зазначенням відмінностей одержаних результатів від відомих раніше, окреслено важливі теоретичні і практичні питання та перспективи подальших досліджень. На підставі означеного сформульовано наукові положення трьох рівнів новизни: ті, що набули подальшого розвитку; удосконалили існуючі та нові наукові дані.

Загальні **висновки** структурно повністю відповідають завданням дослідження та змісту основного тексту роботи, є логічними, доречними, відбивають основні результати дослідження.

Робота також містить **додатки**, де відображені список публікацій здобувача за темою дисертації; акти впровадження результатів.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. За змістом і обсягом достатньо повно відображають основні положення та результати проведеного дослідження б

наукових праць, які опубліковані у фахових виданнях України, одна з яких входить до міжнародної наукометричної бази даних, одна – у видання, що входить до міжнародної бази даних Scopus.

Свідченням того, що дисертаційна робота виконана на високому науковому рівні та має вагоме практичне значення є те, що апробацію своїх основних положень оприлюднено на X–XII Міжнародних наукових конференціях «Молодь і олімпійський рух» (м. Київ, 2016-2018); науково-методичних конференціях кафедри водних видів спорту і факультету спорту та менеджменту Національного університету фізичного виховання і спорту України.

У спільних публікаціях здобувачеві належать пріоритети в організації, формуванні напрямків досліджень, в аналізі, описі, обговоренні фактичного матеріалу й у теоретичному узагальненні. Внесок співавторів полягав у проведенні спільних досліджень, у статистичному аналізі й інтерпретації результатів дослідження.

Винесені автором роботи рекомендації та пропозиції оригінальні і заслуговують більш детального розгляду.

Список використаних джерел складено правильно, він містить як фундаментальні праці авторитетних учених, так і публікації в науковій періодиці від молодих фахівців.

Дискусійні положення, недоліки та зауваження. Оригінальний підхід і вдало обрана тема роботи компенсує її невеликі недоліки. Вважаємо за необхідне звернути увагу на зауваження й окремі моменти в роботі, які вимагають уточнення:

1. У меті дослідження заявлено контроль, але не уточнено якої саме сторони підготовки веслярів.
2. Більш доречний до формулювання мети – предмет дослідження, який має містити усі показники контролю функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності кваліфікованих веслярів на різних змагальних дистанціях.

3. У меті та науковій новизні задекларовано системний підхід, але реалізація здійснюється лише на підставі етапного контролю.

4. В новизні вказано на розробці індивідуальних режимів тренувальних навантажень, спрямованих на підвищення ефективності реалізації компонентів змагальної дистанції 200, 500 і 1000 м, але такого завдання не поставлено.

5. В меті і новизні (одержали подальший розвиток) набули нові можливості контролю, але не згадується якої саме його сторони.

У порядку дискусії варто отримати відповіді на такі запитання:

1. Викликає сумніви назва рис. 3.4. На погляд автора, у чому різниця «оцінки компонентів функціональних можливостей» та «оцінки спеціалізованих можливостей спринтерів і стаєрів»?

2. Презентована системна організація контролю (стор. 99) має відношення до роботи лише за декількома сторонами (функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності), хоча захищається не система контролю, а лише один компонент – функціональна підготовленість (вік не є стороною підготовленості).

3. За архітектонікою рисунку 3.3. три взаємозалежні компоненти на рисунку зображені неправильно.

Зазначені зауваження не є принциповими, не впливають на загальну позитивну оцінку, носять дискусійний характер і не знижують високого наукового рівня дисертації.

Найбільш вагомим здобутком автора ми вважаємо побудову та якісне обґрунтування компонентів системного підходу до організації контролю й обґрунтування умов його реалізації як функції управління в системі багаторічної підготовки спортсменів у веслуванні на байдарках і каное на прикладі веслярів Китаю.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.
Зважаючи на актуальність теми дослідження, його наукову новизну та практичне значення, використання адекватних методів дослідження,

обґрунтованості висновків дисертації вважаю, що дисертаційне дослідження Ван Вейлун «Контроль спеціальної роботоздатності кваліфікованих спортсменів Китаю з урахуванням відмінностей змагальних дистанцій у веслуванні на байдарках і каное», відповідає спеціальності 017 – Фізична культура і спорт та вимогам пп.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 №167 (зі змінами), а її автор Ван Вейлун заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт.

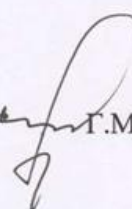
Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання і спорту,
професор, професор кафедри теорії та методики
фізичної культури і спорту
Запорізького національного університету

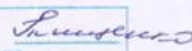

В.О. Тищенко

Підпис Тищенко В.О. засвідчую,
проректор з наукової роботи
Запорізького національного університету
доктор історичних наук, професор

Г.М. Васильчук

Підпис
засвідчую **В.О.**

НАЧАЛЬНИК
ВІДДІЛУ КАДРІВ

